

1 ורבי אלעזר אומר. וכן המגרש את היתומה הקטנה שהיתה נשואה
2 לו מדרבנן, והחזירה בין בעודה קטנה ובין לאחר שגדלה, ומת,
3 מותרת לבעלה, כיון ששעת המיתה היא הקובעת את מצות היבום,
4 ואז היא היתה אשתו. ורבי אלעזר אומר. קטנה שהשיאה אביה והיא
5 מקודשת מהתורה, ונתגרשה בקטנותה על ידי אביה שקיבל את
6 גיטה, הרי היא כיתומה בחייה האב, ושוב אין לו זכות לקבל
7 קידושה, ואם החזירה בעלה הראשון בעודה קטנה, ומת ונפלה
8 ליבום, דברי הכל אסורה לבעלה. והטעם, כיון שמהתורה היא גרושה
9 ואסורה לאחיו היבום, ואף שהחזירה, מדין תורה אינו כלום שהרי
10 אין לה יד לקבל קידושה, ואף שהכמים תקנו לה קידושין על ידי
11 אמה או אחיה, מכל מקום אין כח בקידושין דרבנן לעקור את
12 האיסור של גרושת אחיו, לכן לכל הדעות היא אסורה על היבום.

נמרא

13 הגמרא דנה בטעמו של רבי אלעזר: אמר עיפה ו-שם חכם) מאי
14 מעמא - מהו טעמו דרבי אלעזר שאוסר לייבם את גרושת אחיו
15 שהחזירה, הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסורא - כיון שהיה פרק
16 זמן אחד שבו נאסרה על היבם באיסור כרת כשהיתה גרושה, שוב
17 אינה ניתרת מאותו איסור אף שהחזירה וכשמת היתה אשתו.
18 מקשה הגמרא: אמרו ליה רבנן לעיפה, אי הכי - אם זהו טעמו של
19 רבי אלעזר, חליצה נמי לא תיבעי - גם חליצה לא תצטרך שהרי
20 היא ככל העריות שפטורות מחליצה ויבום. וכי תימא הכי נמי
21 שהיא פטורה אף מחליצה, והתניא - והרי שנינו בברייתא, משום
22 רבי אלעזר אמרו, אשה שנתגרשה והחזירה בעלה ומת בלי בנים,
23 חולצת. תשובת עיפה לחכמים: אלא אמר עיפה, רבי אלעזר לא
24 דענא מאי מעמא - איני יודע את טעמו של רבי אלעזר.

25 ביאור אחר בדברי רבי אלעזר: אמר אביי, היינו מעמא דרבי אלעזר
26 שאוסרה להתייבם ומצריכה חליצה, מספקא ליה - רבי אלעזר
27 מסופק, אי מיתב מספלת, כלומר אדם שעת המיתה היא המתירה
28 את איסור אשת אח וקובעת את מצות היבום, ומבארת הגמרא: אי שעת
29 המיתה מספלת - קובעת את היבום, הלא אז היא היתה אשתו והא
30 רמיא קמייה לייבום - והיא נופלת לפניו ליבום. אולם אי נשואין
31 הראשונים מספלים - קובעים את היבום, באופן שבעלה גירשה
32 והחזירה, הנישואין הראשונים כבר אינם יכולים לקבוע את היבום
33 שהרי הא עמדה עליו שעה אחת באיסור כשהתגרשה, ונאסרה
34 עליו עולמית, ואמנם היו אחר כך נישואין שניים, אולם אלה אינם
35 קובעים את היבום. מחמת הספק הצריך אותה רבי אלעזר חליצה.

36 ביאור נוסף בדברי רבי אלעזר: רבא אמר, לעולם פשיטא דרבי
37 אלעזר דמיתה מספלת, ולפיכך מעיקר הדין מותרת אף להתייבם,
38 ומיהו - אולם הכל בקיאות בגירושין כלומר, כאשר אשה מתגרשת
39 מתפרסם הדבר והכל יודעים שנתגרשה לאחר הנישואין
40 הראשונים, ואין הכל בקיאות בחזרה שחזר ונשאה פעם שניה, ויש
41 חשש שיאמרו שהיא אסורה מייבם גרושת אחיו. הגמרא תמדה: אדרבה
42 - להיפך, החזירה לאחר הגירושין, בין דיתבא תותיה אית ליה קלא
43 - כיון שהיא יושבת תחתיו, יש קול לדבר ומתפרסם יותר
44 מגירושין. מתרצת הגמרא: מי לא עסקינן - וכי לא יתכן שמדובר
45 כאן באופן דאחרתה באורחא ושכיב בצפרא - שהחזירה בלילה
46 ומת בבקר, ועדיין לא התפרסם הדבר שהחזירה, ורבי אלעזר
47 אוסר לייבם רק באופן כזה שלא היה קול לנישואין השניים.

48 ביאור נוסף בדברי רבי אלעזר: רב אשי אמר, היינו מעמא דרבי
49 אלעזר שאוסרה להתייבם ומצריכה חליצה, דגור הני - שכן הוא
50 גזר במי שגירש אשתו הגדולה והחזירה ומת משום קטנה ותיקא
51 בחייה האב והחזירה, המובא בסוף המשנה, ואם יתירו בגדולה
52 להתייבם יתירו גם ביתומה קטנה, ושם לכל הדעות אסורה
53 להתייבם מן התורה.

54 מוסיפה הגמרא: הכי נמי מסתברא - וכך גם מסתבר שזה טעמו של
55 רבי אלעזר, מדקתני - ממה ששנינו בסיפא של המשנה, קטנה
56 שהשיאה אביה ונתגרשה, דינה כיתומה בחייה האב, כלומר אין

59 לאביה עוד זכות בה לקבל את קידושה, ואם החזירה בעודה
60 קטנה ומת, דברי הכל שאסורה לבעלה, וקשה האי מאי למימרא - מה
61 בא התנא להשמיענו, פשיטא - פשוט הוא שאסורה לבעלה, שהרי
62 מהתורה היא גרושת אחיו, והחזרתה אינה אלא מדרבנן, ואין
63 בכוחם של נישואין דרבנן לבטל דין גרושת אחיו מהתורה. אלא
64 לאו הא קא משמע לן - אלא ודאי זאת רצתה המשנה להשמיענו,
65 מעמא דרבי אלעזר, הסובר שגם כאשר הגירושין הם מדרבנן וכמו
66 במקרים הראשונים במשנה, אסורה להתייבם, הוא משום דגור
67 הניך משום האי - באופנים שהגירושין דרבנן שמא יתירו גם
68 במקרה שהגירושין מהתורה. מסקנת הגמרא: שפע מינה - אכן
69 מוכח שזה טעמו של רבי אלעזר.

70 הגמרא מבארת ראייה לתירוץ של רב אשי: תניא בברייתא בנותיה
71 דרב אשי, מודים חכמים לרבי אלעזר בקטנה שהשיאה אביה
72 ונתגרשה, ודרי היא כיתומה בחייה האב, והחזירה ומת ונפלה ליבום
73 לפני אחיו, שאסורה לבעלה, מפני שגירושיה גירושין מן
74 התורה, ואין חזרתה חזרה מן התורה אלא מדרבנן. בפה
75 דברים אמורים, שגירושיה כשהיא קטנה שגירושיה מהתורה, וכל
76 גירושיה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה, שגם קידושה השניים
77 מהתורה, אי נמי - או גם באופן שהחזירה עדיין קטנה ונדלה
78 אצלו ובא עליה לאחר שגדלה, שבכך נעשו קידושה מהתורה,
79 ומת ונפלה לפני אחיו ליבום, או חולצת או מתייבמת, זו שית
80 חכמים. משום רבי אלעזר אמרו, גם כאשר קידושה השניים
81 מהתורה חולצת ולא מתייבמת. ומתוך שהברייתא כתבה בתחילה
82 שמודים חכמים לרבי אלעזר שיתומה בחייה האב אסורה ליבם,
83 משמע שגם רבי אלעזר עסק בהלכה זו, ועל כרחק שמחמת הלכה
84 זו אסר רבי אלעזר גם באופנים האחרים.

85 הגמרא דנה בשיטת רבי אלעזר: בעא מיניה - שאל ממנו רבא מרב
86 נחמן, לדעת רבי אלעזר שגדולה שנתגרשה והחזירה אסורה
87 להתייבם, צרתה שלא גירשה מהו - האם היא מותרת להתייבם,
88 או שמא נגזור צרתה שלא התגרשה משום אשתו שהתגרשה.
89 אמר ליה רב נחמן לרבא, היא גופה גזירה - הרי גדולה שגירשה
90 והחזירה, היא בעצמה אינה אסורה אלא מחמת גזירה משום
91 קטנה יתומה בחייה האב שגירשה והחזירה, ואין ניקום וניגזור גזירה
92 לגזירה - וכי נעמוד ונגזור גזירה על גזירה ונאסור גם את צרתה.
93 מקשה הגמרא: והא תניא - והרי שנינו בברייתא, משום רבי אלעזר
94 אמרו היא וצרתה חולצת, ויש לתמוה, היא וצרתה סלקא דעתך -
95 וכי יעלה על דעתך ששתיהן חולצות, הרי ודאי שחליצת אחת
96 מהן פוטרת חברתה, אלא לאו - אלא ודאי זו כוונת הברייתא, או
97 היא או צרתה חולצת, הרי שרבי אלעזר גזר גם בצרתה שחולצת
98 ולא מתייבמת, ולא כרב נחמן שאמר שלרבי אלעזר צרתה
99 מתייבמת. מתרצת הגמרא: לאו תרזי קפדת צרת - וכי לא הוקשה
100 לך לשון הברייתא והוצרכת לפרש את כוונתה, אלא כן תריין הכי
101 - תתריך כך, היא - הגדולה שגירשה והחזירה חולצת, אבל צרתה
102 או חולצת או מתייבמת.

משנה

104 משנתנו דנה בשני אחים שנשאו שתי אחיות ש אחת מהם או
105 שניהם היו בנישואין דרבנן ומת אחד מהם: שני אחין שהיו נשואין
106 לשתי אחיות יתומות קטנות שקידושיתן מדרבנן, ומת בעלה של
107 אחת מהן בלא בנים, הלוי תצא - זו שמת בעלה מותרת לשוק בלא
108 חליצה ויבום, משום שהיא ערוה אחות אשה מדרבנן. וכן הדין
109 בשתי אחיות חרשות, שגם נישואי חרשת אינם אלא מדרבנן, ואין
110 אחת מהן מתייבמת כשהיבם נשוי לאחותה החרשת.
111 שני אחים שהיו נשואים לשתי אחיות, אחת גדולה שנישואיה
112 מהתורה, ואחת קטנה שנישואיה מדרבנן, ומת בעלה של קטנה
113 ונפלה לפני בעלה של הגדולה ליבום, תצא הקטנה משום אחות
114 אשה ופטורה מיבום וחליצה. מת בעלה של גדולה ונפלה הגדולה
115 לפני בעלה של הקטנה ליבום, והרי ליבם יש זיקה מהתורה לאחות

הגדולה, ומחמת כן האחות הקטנה שנישואיה רק מדרבנן נאסרת
עתה על בעלה מדין אחות זקוקתו, ואם כן כיצד ינהגו. ונחלקו
בכך התנאים: רבי אליעזר אומר, מלמדין את אשתו הקטנה שתמאן
בו ביבם ותעקור את נישואיה עמו ויוכל לייבם את הגדולה, לפי
שאינה עוד אחות אשתו.

רִבִּין גַּמְלִיאֵל אֹמֵר, אֵין מַלְמִידִים אֶת הַקְטָנָה לְמֵאן בְּבַעֲלָהּ אֲלָא אִם
מֵאִנְהָ, מֵאִנְהָ, וַיִּיבֵם אֶת הַגְּדוּלָּה, וְאִם לֹא, שְׁלֹא מֵאִנְהָ, תִּמְתִּין
הַקְטָנָה וְלֹא תִבְעַל עַד שֶׁתִּגְדִּיל וַיְהִי נִישׁוּאִיהָ גְּמוּרִים מִן הַתּוֹרָה,
וְתִצָּא תֵּלִזּוּ – הָאֲחוֹת הַגְּדוּלָּה מְשֻׁם עֲרוֹת אֲחוֹת אִשָּׁה. אֲבָל לֹא
יִחְלוּץ לִיבְמָה קוֹדֵם שֶׁאֲשֵׁתוֹ תִּגְדִּיל, כִּיּוֹן שֶׁאֲשֵׁתוֹ תֵּאָסֵר עָלָיו
מִשׁוּם אֲחוֹת חִלּוּצָתוֹ.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, אִי – אוֹי לוֹ, עַל אִשְׁתּוֹ וְאִי – אוֹי לוֹ עַל אִשְׁתִּי אֲחִיו
כְּלוּמַר, אֵין תִּקְנָה לְשִׁתְּיָהּ, לְפִי שֶׁרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סוֹבֵר שִׁישׁ לְהִתְרַחֵק
כְּמָה שֶׁאֲפִשֵׁר מִמֵּיָאֵן כַּמְּבוֹאֵר לְהֵלֶן בַּגְּמָרָא, וְלִכְּן אֵין מַלְמִידִים אֶת
הַקְטָנָה לְמֵאן, וְכֵן הוּא סוֹבֵר שִׁישׁ זִיקָה וְהַקְטָנָה נֵאֲסֵרֶת עַל הַיִּבֵּם
מִשׁוּם אֲחוֹת זָקוּקָתוֹ, נִמְצָא שֶׁשִׁתְּיָהּ אֲסוּרוֹת עָלָיו, וְלִכְּן מוֹצִיא אֶת
אִשְׁתּוֹ הַקְטָנָה בְּגִטָּה, וְאֵת אִשְׁתִּי אֲחִיו פּוֹטֵר בְּחִלּוּצָהּ. אֲבָל אֵינוּ יֹכֵל
לִיבְמָה לֵּאחֵר שֶׁגִּירָשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהִיא אֲסוּרָה עָלָיו מִשׁוּם
אֲחוֹת גְּרוּשָׁתוֹ.

גמרא

שנינו במשנה: רבי אליעזר אומר מלמדים את הקטנה שתמאן.

מקשה הגמרא: ומי שרי – וכי מותר ללמד את הקטנה שתמאן,
והתני – והרי שנה בר קפרא בברייתא, לעולם ידבק אדם בשלשה
דברים, ויתרחק משלשה דברים. ידבק בשלשה דברים, בחליצה,
ובהבאת שלום בין אדם לחבירו, ובהפדת נדרים. ויתרחק משלשה
דברים, מן המיאון, ומן הפקדונות – מלקבל פקדונות, ומן הערבונות
– שלא להיות ערב על הלואה של אדם אחר. הרי שיש להתרחק
מן המיאון, ואיך אמר רבי אליעזר במשנתנו שמלמדים את הקטנה
למאן. מתרצת הגמרא: מיאון דמצוה שאני – שונה מיאון לצורך
קיום מצוה, כגון כאן שממאנת כדי שתוכל אחותה לקיים מצות
יבום, שמותר ללמדה שתמאן.

גופא – נשוב לעצם דברי הברייתא שהובאה לעיל, תני בר קפרא,
לעולם ידבק אדם בשלשה דברים, ואחד מהם בחליצה. מבארת
הגמרא: הברייתא סוברת באבא שאול, דתניא אבא שאול אומר,
הפונים את יבמתו שלא לשם מצוה, אלא לשם גוי – מחמת יופיה,
או שכונסה לשם אישות, שרוצה שיצא עליו שם שהוא נשוי, או
לשם דבר אחר מלבד מצות יבום, באילו פוגע בערוה של אשת אה,
וקרוב בעיני להיות הולד שנולד מהם, ממזר, ולכן ראוי לחלוץ ולא
לייבם כדי לא להכשל באמור לעיל.

עוד נאמר בברייתא שיש לדבוק בהבאת שלום, וזה על פי מה
דכתיב (תהלים לד טו) 'בִּקְשׁ שְׁלוֹם וְרִדְפֵהוּ',

כוונת הברייתא כפי שסברנו תחילה שכל האומר אין לו אלא
לימוד תורה ואינו מקיימה אין לו שבר אלא על לימוד התורה, ומה
שהקשינו מה החידוש בדבר, מתרצת הגמרא: לא צריכא – לא
הוצרכה הברייתא לומר זאת אלא באופן דקא מנמר לאחריני –
שמלמד תורה לאחרים, ואולי ועבדי – ואלה הולכים ומקיימים מה
שלמדו אצלו. מהו דתיקא אית ליה אנרא לדריה – שמה תאמר
שיש לו שבר על המצות שהוא לימד ושהאחרים קיימו אותם, קא
משמע לן – משמיענו הברייתא שהוא אינו מקבל שבר אלא על
הלימוד. לפי האמור כאן, מה שרבי יצחק למד מהפסוק שתא
רעה לתועד עצמו לדבר הלכה, הכוונה שהוא מתרכז אך ורק
בלימוד ההלכה ולא בקיומה. ואמנם אם הוא מלמד את ההלכה
לאחרים והם מקיימים אותה, תבא עליו רעה בכך ששכרו
מצומצם שאינו אלא על הלימוד.
פירוש נוסף: ואיבעית אימא, תוקע עצמו לדבר הלכה מדובר בדיניא
דאית דיןא לקמייה – בדין שבא דין לפניו, ונמר הלכה – והוא יודע
הלכה במקרה אחד שאינו דומה כל כך למקרה הנוכחי, ונמר
מילתא למילתא – ומדמה את שתי ההלכות ופוסק על פי הדין
שהוא יודע. ואת ליה רבא – ויש במדינה גדול ממנו בחכמה
שיכול להתייעץ עמו כיצד לפסוק, ולא איל משאל – ואינו הולך
ומתייעץ עמו, שגם עליו תבא רעה. דאמר רבי שמואל בר נחמני
אמר רבי יוחנן, לעולם יראא דין עצמו כאלו חרב מונחת לו בין
ויביתו, וניהם פתוחה לו מתחתיו, שנאמר (שיר השירים ג 1-2) הנה
מקוה של שלמה ששים גברים סביב לה מנצח ישראל וגו' כלם אחוזי
חרב מלמדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות, חכמים
דרשו 'מטתו של שלמה' הכוונה לבית המקדש, שם מקום השכינה
של מי שהשלום שלו. ששים גברים סביב לה וגו' כלם אחוזי
חרב, הכוונה ללשכת הגזית הנמצאת סמוך למקדש, שם יושבים
ששים דינים תלמידי חכמים מדיני ישראל, 'מלומדי מלחמה'
שהם גבורים במלחמתה של תורה. ואולם איש חרבו על ירכו,
כלומר כל אחד מהם רואה את עצמו כאילו חרב מונחת על ירכו,
מחשש שמה יטעה בדין, מפחד בלילות, כלומר מפחד של ניהם
שדומה ללילה.
מעתה יתפרש הפסוק 'רע ירוע כי ערב ור' ושאנ תוקעים בוטח' כך,
רעה אחר רעה תבא למי שהוא 'ערב ור' דהיינו מערב בפזיות
גרים בישראל או שנעשה ערב על הלואה. אבל 'שונא תוקעים
בוטח', כלומר מי ששונא את התוקעים עצמם לדבר הלכה,
כלומר הלומדים ואינם מקיימים או שליבם גס בהוראה, ומן הסתם
השונא אותם אינו נוהג כמותם, הוא יהיה בטוח שלא תבא עליו
רעה.
שנינו במשנה: דבן גמליאל אומר אם מיאנה וכו' מיאנה, ואם לאו,
תמתין עד שתגדיל אשתו הקטנה, ואז תצא היבמה בלי חליצה,
כדין ערות אחות אשה. משמעות הדברים, שאף שמתחילה היתה
נשואה בנישואין דרבנן, מכל מקום כשתגדל נעשית נשואה מה
התורה, ואחותה נאסרת על היבם מדין אחות אשה. הגמרא
מסתפקת מה טעמו: בעא מיניה רבי אלעזר מרב, מאי טעמא דרבן
גמליאל שאמר שכשתגדל אשתו, תצא היבמה בלי חליצה. האם
משום דקפדון קדושי קטנה מיתלא תלו – שמעשה קידושין
שקידשה בהיותה קטנה תלויים ועומדים הם, וכי גדלה הקטנה,
גדלי קידושה ביה – יחד עמה, ונעשו מעתה קידושין מהתורה.
ואף על גב דלא בעל אותה בעלה לאחר שגדלה. אף על גב דלא – או
שמה נאמר שהקטנה כשתגדל מתקדשת בביאת הבעל בקידושין
מהתורה, ובכך פוקעת זיקתה של היבמה. ואף שהזיקה קדמה
לקידושי אחותה אין בכך כלום משום דקפדון רבן גמליאל
שהתקדש אחות יבמה לאחר שזו כבר נפלה לפניו ליבום, נקמה
יבמה והלכה לה בלי חליצה. לפי זה אי בעל – אם היבם בא על
אשתו לאחר שגדלה, אין – אכן נפטרת היבמה אחותה הגדולה
משום אחות אשה בלי חליצה. אבל אי לא בעל, לא תצא אחותה
בלי חליצה, שהרי אחותה נשואה לבעלה עדיין רק בקידושין
דרבנן.

ואמר רבי אבהו במסכת קידושין (מ, א) – למדים זאת בגזירה
שזה 'רדיפה' 'רדיפה' מגמילות חסדים, כתיב קא – כתוב כאן
ובפסוק העוסק בענין השכנת שלום בין אדם לחבירו לשון רדיפה
(תהילים לד טו) 'בשן שלום ורדיפה', וכן כתיב קא – כתוב כאן
חסדים לשון רדיפה (משלי כא כא) 'רדיפה צדקה וחסד ימצא חיים צדקה
ובכבוד', ובאה הגזירה שזה למדנו שכשם שהעוסק בגמילות
חסדים ימצא חיים וצדקה בעולם הבא וכבוד בעולם הזה, כך
העוסק בהבאת שלום אוכל פירות שבר המצוה בעולם הזה והקין
קיימת לו לעולם הבא.
עוד נאמר בברייתא שיש להדיבק בהפסוק נדרים, והיינו פשיטת
רבי נתן, דתניא בברייתא. רבי נתן אומר, הנדר ואוסר על עצמו
דבר מה, עובר בכך עבירה, שנאמר (דברים כג כג) 'וכי תחולל לנדר
לא יהיה בך חטא', ויש לדייק מהפסוק שאם לא תחולל ותדור יהיה
בך חטא. ודומה כאלו פנה פנה בשעת איסור הבמות כדי להקריב
עליה, שגם הוא עבר עבירה בבניית הבמה. והמקיימו, כלומר ואם
אינו נשאל לחכם שיתיר לו את הנדר, עובר בכך עבירה נוספת
לפי שהוא מרגיל את עצמו לנדר, ודומה כאלו הקריב עליה – על
הבמה קרבן, וגם הוא עבר בכך עבירה נוספת ששחט קרבן בחוץ.
עוד שנינו בברייתא: ויתרחק משלשה דברים, מן המצוות. מבארת
הגמרא: הטעם שיש להתרחק ממצוות, דלמא גדלה ומיחזקא בה –
שמה תגדל ותתחרט שמיאנה בבעלה, ויש לחוש שלאחר
שתינשא לאחר ינסה בעלה הראשון לפתותה ולהוציאה מתחת
בעלה כשידע שהתחרטה.
עוד נאמר בברייתא: להתרחק מן הפקדונות, כלומר להמנע
מלקבל פקדונות מבני אדם. מבארת הגמרא: מדובר בבר קתא –
שהמפקיד הוא בן עירו של הנפקד, דכיתיה בי ביתיה דמי –
שהמפקיד רגיל לצאת ולהיכנס בביתו של הנפקד כאלו זה ביתו,
ויש חשש שמפקיד שאינו הגון יטול את פקדונו מבית הנפקד מבלי
שהלה ידע, ולאחר מכן יחזור ויתבע מהנפקד את פקדונו.
עוד נאמר בברייתא: להתרחק מן הערבו, כלומר לא להיות ערב
להלוואה של אחר. מבארת הגמרא: מדובר בערבי – בערבים של
מקום הנקרא שלציון, שגובים מהערב קודם שתובעים את הלואה.
הגמרא מביאה פסוק המלמד עד כמה יש להתרחק מערבות:
דאמר רבי יוחנן, מאי דכתיב – מהו ביאור הכתוב (משלי יא טו) 'רע
ירוע כי ערב ור' ושאנ תוקעים בוטח'. רע ירוע, פירושו רעה אחר
רעה תבא עליו 'כי ערב ור', משום שעירב גרים בעם ישראל,
ומכאן אוהרה למקבלי גרים בחפזה לעם ישראל. וכן לערבי שלציון
– למי שמקבל על עצמו ערבות הנהגת בשלציון. וכן לתוקע עצמו
לדבר הלכה שגם עליו תבא רעה.
מבארת הגמרא: הפסוק מגנה את מקבלי גרים, והיינו דבריו רבי
הלכו, דאמר רבי הלכו, קשים גרים לישאל בספחת ו-כצרת
פעור, לפי שאינם בקיאים בדקדוקי המצוות, וישראל למדים
ממעשיהם.
עוד נאמר שתבוא רעה על ערבי שלציון, דעבדי שלום דין, כלומר
שהמלוה תובע את החוב מהערב, מבלי לתבוע תחילה את הלואה.
הפסוק מגנה את התוקע עצמו לדבר הלכה. מבארת הגמרא: דתניא
בברייתא, רבי יוסי אומר, כל האומר אין לו תורה, כלומר אינו
עוסק בתורה, אין לו שבר לימוד תורה. שואלת הגמרא: פשיטא
הרי הוא לא למד. משיבה הגמרא: אלא זו כוונת הברייתא, כל
האומר אין לו אלא תורה, כלומר די לו בלימוד תורה ואינו מקיים
גמי שלומד, אין לו שבר אלא על לימוד תורה. שואלת הגמרא: הא
נמי פשיטא שהרי אינו אלא לומד. משיבה הגמרא: אלא זו כוונת
הברייתא, דאפילו שבר על לימוד תורה אין לו. מבררת הגמרא:
מאי טעמא – מה הטעם שאינו מקבל שבר על הלימוד. אמר רב
פפא, אמר קרא – הכתוב אומר 'ולמדתם ונשייתם', כל שישנו
בעשיה ישנו בלמידה, כלומר רק מי שמקיים מה שלומד מקבל
שבר גם על הלימוד, וכל שאינו בעשיה אינו בלמידה – אולם מי
שאינו מקיים מה שלומד אף אינו מקבל שבר על הלימוד.
ביאור נוסף: ואיבעית אימא, לעולם דתמיתו מעיקרא – באמת

1 תשובת רב לספיקו של רבי אלעזר: אָמַר לִיה רב לרבי אלעזר, הֵינּוּ
2 מְעַמָּא דְרַבִּין גַּמְלִיאֵל, מְשׁוּם דְקָסְכַר, שְׁהִמְקַדֵּשׁ אַחוֹת יְבָמָה, נִפְטָרָה
3 יְבָמָה וְהִלָּכָה לָהּ, וְהֵינּוּ שְׁנִיתָן לַהֲפָקִיעַ אֶת הַזִּיקָה גַם לֵאחֲרֵי שֶׁכָּבַר
4 חֵלָה, עַל יְדֵי קִידוּשֵׁי הַיָּבָם בְּאַחוּתָהּ, וּלְפִי זֶה אִי בָּעֵל אֶת אִשְׁתּוֹ
5 מִשְׁהַגְדִּילָהּ, אֵין – תֵּצֵא אַחוּתָהּ בְּלִי חֲלִיצָה, וְאִי לֹא בָּעֵל לֹא – אֵין
6 הָאַחוּת נִפְטָרָה.
7 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אָמַר רַב שִׁשְׁתִּי, אָמִינָא כִּי נָיִים וְשָׂכִיב רַב אָמַר לָהּ
8 שְׁמַעְתָּא – אֹמֵר אֲנִי שָׂרֵב אֹמֵר שְׁמוּעָה זֹו בְּשַׁעָה שֶׁהִתְנַמְנַם וְשָׁכַב,
9 שְׁהָרִי אֵין דְּבָרֵיו נִכּוֹנִים, דִּתְנִיָּא בְּבֵרִיתָא, הִמְקַדֵּשׁ אֶת הַקְּטָנָה
10 קִידוּשִׁיהָ תְּלוּיִין. מִבְּרַרְתָּ הַגְּמָרָא: מָאִי – מֵהַ הַכוּוֹנָה שֶׁקִּידוּשִׁיהָ
11 תְּלוּיִין, לָאוּ כִּי גִדְּלָהּ גִּדְּלִי בִּתְּרָה – הָאֵם אֵין הַכוּוֹנָה שֶׁכָּאִשְׁרִי הִיא
12 נַעֲשִׂית גְּדוּלָה, נַעֲשִׂים מִמִּילָא קִידוּשִׁיהָ מִהַתּוֹרָה, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא
13 בָּעֵל אוֹתָהּ לֵאחֲרֵי שֶׁגִּדְּלָהּ, וְלֹא כִרְבֵּי הַסּוֹבֵר שֶׁרַק בְּבַעֲלִיתָהּ נַעֲשׂוּ
14 קִידוּשִׁיהָ מִהַתּוֹרָה.
15 מִתְּרַצָּת הַגְּמָרָא: אָמַר לִיה רַבִּין כְּרִיָּה דְרַב נַחֲמָן לְרַב שִׁשְׁתִּי, אֵין
16 כּוּוֹנֵת הַבְּרִיתָא שֶׁקִּידוּשִׁיהָ הַקְּטָנָה תְּלוּיִים בְּזִמְנָהּ הַגְּעָתָה לְגִיל
17 שְׁנַעֲשִׂית בּוֹ גְּדוּלָה, אֵלֹא הָאֵ מִילָתָא דְקְטָנָה מִיתְּלָא תְּלִיא וְקִיָּמָא

18 אִי בָּעֵל אֵין אִי לֹא בָּעֵל לֹא, כְּלוּמַר הַקִּידוּשִׁין תְּלוּיִים בְּהַסְכַּמְתָּהּ
19 לְהִיּוֹת מִקְּדוּשַׁת לּוֹ מִהַתּוֹרָה, וְהַסְכַּמְתָּהּ תְּלוּיָהּ בְּבִיאָהּ שִׁיבָא עֲלֶיהָ
20 כְּשֶׁתִּגְדֹּל, שֶׁרַק אִזְּ תִּסְכִּים וְתִרְצָה לְהַתְקַדֵּשׁ לּוֹ, אֲבָל אִם לֹא יָבֹא
21 עֲלֶיהָ אֵינָה רוֹצָה בְּקִידוּשֵׁי תּוֹרָה אֵלּוּ. מְשׁוּם דְאָמְרָה הַקְּטָנָה
22 לַעֲצָמָהּ, כֹּל עוֹד שְׂאִינִי מִקְּדוּשַׁת מִהַתּוֹרָה, הוּא עֲדִיף מִיָּנְאִי – יֵשׁ
23 לוֹ עֲדִיפוֹת עָלַי, בִּזְהָא שֶׁהוּא יִכּוֹל לְהוֹצִיאֲנִי בְּגִט נֶגֶד רְצוֹנִי, וְאַנָּה
24 עֲדִיפָנָא מִיָּנְיָה – וְלִי גַם יֵשׁ עֲדִיפוֹת עָלַי, בִּזְהָא שֶׁיִּכְּוֹלְתִּי לִמְאֹן
25 וּלְצֵאת בְּלֹא גִט, אֲבָל כְּשֶׁאֵהִיָּה מִקְּדוּשַׁת מִהַתּוֹרָה שׁוֹב לֹא אוֹכֵל
26 לִמְאֹן.
27 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְסָכַר רַב – הָאֵם אִמְנָם סוֹבֵר רַב אִי בָּעֵל אוֹתָהּ
28 כְּשֶׁגִּדְּלָהּ אֵין – אֲכֵן קִידוּשִׁיהָ מִהַתּוֹרָה, אִי לֹא בָּעֵל לֹא, וְהָאֵ אֵיתְּמַר
29 – וְהָרִי נֹאמְרָה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ מַחְלוּקָתָא אִמּוֹרָאִים, קְטָנָה שְׁלֹא
30 מִיָּאָנָה בְּבַעֲלָהּ וְהִגְדִּילָהּ וְעִמְדָה וְנִשְׂאָתָא לְאָדָם אַחֲרֵי בְּלֹא שְׁקִיבִלָהּ
31 גִּט מִבְּעִלָּהּ, רַב אָמַר, אֵינָה צְרִיכָה גִּט מִשְׁנִי, שְׁכִיּוֹן שֶׁהִיא עֲדִיין
32 נִשּׁוּאָה לְרֹאשׁוֹן מִן הַתּוֹרָה לֹא חָלוּ כֻלָּל הַקִּידוּשִׁין שֶׁל הַשְּׁנִי.
33 וְשְׁמוּאֵל אָמַר, צְרִיכָה גִּט מִשְׁנִי.